

Irena Rzeplińska

POLITYKA STOSOWANIA KARY KONFISKATY MIENIA W PRL

Kara konfiskaty mienia to najsurowsza ze stosowanych kiedykolwiek kar majątkowych. W swoim czasie zwana była „karą złupienia mienia”¹. Jej istota nie zmieniła się od wieków. Kara ta sprowadza się do przejścia — w całości lub w części — przez skarb państwa mienia skazanego przestępcy.

Kary konfiskaty mienia nie znał kodeks karny z 1932 r.² Kodeks ten zawierał w swoim katalogu kar dodatkowych karę przypadku przedmiotów majątkowych i narzędzi (art. 44 pkt e). Sąd mógł na podstawie przepisu art. 50 § 1 tego kodeksu, orzec wypadek przedmiotów pochodzących bezpośrednio lub pośrednio z przestępstwa. Mógł orzec również wypadek narzędzi, jeżeli służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstwa. W II Rzeczypospolitej kara konfiskaty pod nazwą „kary przypadku majątku” — pojawiła się jednak tuż przed wybuchem wojny, w ustawie z 23 czerwca 1939 r. o szczególnej odpowiedzialności karnej w przypadku zbiegostwa do nieprzyjaciela lub poza granice państwa³. Sąd mógł na podstawie tejże ustawy, jeżeli sprawca zbiegł do nieprzyjaciela lub poza granice państwa, orzec obok innych kar przewidzianych za takie przestępstwo, kary dodatkowe: przypadku majątku lub utraty zdolności do dziedziczenia i otrzymywania darowizn. Orzeczenie kary ustawodawca pozostawił dyskrecjonalnej władzy sądu.

W szerokim zakresie kara dodatkowa przypadku majątku (ustawy i dekrety używały też zamiennie terminu: kara „przypadku mienia”) wprowadza ustawodawca Polski Ludowej; choć najczęściej czynił to w latach czterdziestych i pięćdziesiątych, to jak zobaczymy — chętnie sięgał do konfiskaty mienia również w latach sześćdziesiątych i osiemdziesiątych. Koniec stosowania kary konfiskaty nastąpił wraz z kresem Polski Ludowej. Kara ta ulega derogacji ustawą z dnia 23 lutego 1990 r. o zmianie kodeksu karnego⁴.

Historię kary konfiskaty mienia w Polsce Ludowej podzieliłam — dla potrzeb tej pracy — na cztery okresy. Kryterium podziału były istotne zmiany ustawodawcze. Zmiany te pociągały bowiem za sobą naturalne zmiany w statystycznym obrazie Stosowania tej kary. Nie w pełni pokrywały się one z kolejnymi przesileniami

¹ K. Sójka-Zielińska: *Historia prawa*, Warszawa 1981, s. 151

² Kodeksy karne państw zaborczych: Kodeks karny rosyjski z 1903 r., Ustawa karna austriacka z 1852 r. i Kodeks karny dla Rzeszy Niemieckiej z 1871 r., znały karę dodatkową konfiskaty lub zniszczenia narzędzi i owoców przestępstwa. Kara ta obejmowała jedynie artykuły, przedmiotów osiągnięte drogą umyślnego przestępstwa albo narzędzia użyte lub przeznaczone do jego popełnienia. Za: W. Makowski: *Prawo karne, część ogólna*, Wyd. Gebethner i Wolf, 1920.

³ Dz. U. RP nr 57, poz. 367.

⁴ Dz. U. nr 14, poz. 84.

politycznymi, z dramatycznymi reorientacjami polityki kryminalnej. Wpływ tego czynnika obserwować będziemy jednak przez pryzmat zmian ustawodawczych.

Pierwszy okres dziejów kary konfiskaty mienia po II wojnie światowej obejmuje lata 1944-1958. W jego ramach przedstawiam statystykę skazań osób cywilnych przez sądy wojskowe od jesieni 1944 r. do kwietnia 1955 r. oraz statystykę skazań sądów powszechnych od roku 1949.

Drugi etap rozpoczyna wydanie ustawy z 18 czerwca 1959 r. o ochronie własności społecznej (zwanej potocznie ustawą czerwcową). Kolejny etap wiąże się z wejściem w życie 1 stycznia 1970 r. kodeksu karnego z 19 kwietnia 1969 r. Ostatni okres otwiera przyjęcie ustawy zwanej epizodyczną, tj. ustawy z 10 maja 1985 r. o szczególnej odpowiedzialności karnej i kończy wspomniana ustawa z 23 lutego 1990 r. derogująca konfiskaty mienia.

Wprowadzenie przez instalowaną w Polsce Ludowej władzę, kary konfiskaty mienia jako kary dodatkowej charakteryzuje najwcześniejsze akty ustawodawcze tej władzy. Szeroki zakres i obligatoryjność tej kary wskazują na przypisywane jej przez tę władzę znaczenie w grze politycznej ze społeczeństwem i w eliminowaniu niezależności ekonomicznej klasy średniej — jej głównego przeciwnika. Karę tę napotykały w pierwszych aktach prawnych Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego: dekrete z 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy⁵, dekrete z 23 września 1944 r. Kodeks Karny Wojska Polskiego⁶, w dekrete z 30 października 1944 r. o ochronie Państwa⁷.

Pierwszy z wymienionych dekretów (tzw. dekret sierpniowy — zwyczajowe nazwy oddają ponurą sławę tych aktów prawnych) przewidywał stosowanie kary konfiskaty mienia, zwanej tam „karą przypadku mienia”, w najszerszym obszarze. Otóż w każdym przypadku skazania za przestępstwo określone w dekrete sierpniowym, sąd musiał orzec przepadek całego mienia skazanego.

Według Kodeksu Karnego Wojska Polskiego, karą dodatkową przypadku mienia sąd orzekał obligatoryjnie w przypadku skazania na karę śmierci oraz w przypadku skazania na karę więzienia za zbrodnie stanu oraz za jedno z przestępstw wojskowych: przeciwko obowiązkowi wierności żołnierskiej lub za przestępstwo w polu, przeciwko ludności i przeciwko mieniu⁸. Fakultatywne orzeczenie kary przypadku mienia w całości lub w części kodeks ten przewidywał w razie skazania na karę więzienia za każde inne przestępstwo popełnione z chęci zysku lub innych niskich pobudek.

Podobnie uregulowano orzekanie kary dodatkowej przypadku mienia w dekrete PKWN o ochronie państwa⁹: obligatoryjne — całego mienia w przypadku skazania na karę śmierci za każde z przestępstw tam określonych, fakultatywne — całości lub części mienia w razie skazania na inną karę. Wszystkie przestępstwa w dekrete o ochronie Państwa zagrożone były alternatywnie karą śmierci lub karą więzienia. Były to następujące czyny: działalność w związku mającym na celu obalenie demokratycznego ustroju Państwa, udaremnienie reformy rolnej, gwałtowny zamach

⁵ Tekst jednolity: Dz. U. RP z 1946 r., nr 69, poz. 377.

⁶ Dz. U. RP nr 6, poz. 27.

⁷ Dz. U. RP nr 10, poz. 52.

⁸ „Przez przestępstwo w polu należy rozumieć przestępstwa wojskowe określone w tym rozdziale i popełnione na obszarze, na którym toczą się działania wojenne bez względu na to, czy jest on formalnie obszarem ściślejszych działań operacyjnych i czy znajduje się w granicach Państwa Polskiego, czy też poza jego granicami”. Kodeks karny WP i ustawy dodatkowe z komentarzem w opracowaniu J. Kaczorowskiego, J. K. Ciska, R. Vogla, Warszawa 1946, s. 204.

⁹ Dz. U. RP nr 53, poz. 300.

na organ państwowy, jednostkę Polskich Sił Zbrojnych, zakłady, urządzenia lub komunikację powszechnego lub wojskowego użytku, wyrabianie, nabywanie, zbywanie broni, spowodzenie niebezpieczeństwa katastrofy, przestępstwo sabotażu, wyrabianie, przechowywanie, zbywanie aparatu radiowego, przestępstwo wywierania wpływu, przy użyciu przemocy lub groźby na organy państwowe, działalność w związku mającym na celu przestępstwo, rabunek, niedoniesienie o przestępstwie. Za każdy z tych czynów można było orzec karę przepadku majątku. Bezpośrednim celem dekretu była ochrona władzy mniejszości. Był to czysto polityczny akt prawny przewidujący najsurowsze sankcje: karę śmierci lub więzienie, przy czym wymierzenie tej pierwszej zawsze pociągało za sobą konfiskatę mienia skazanego, który spełnić miał — jak pisał M. Siewierski — następujące funkcje: a) przystosowywał dyspozycje dekretu o ochronie Państwa do nowej „sytuacji, wywołanej przejściem na stronę pokojową (dekret o ochronie Państwa przewidziany był na czas trwania wojny — art. 4-6 i 8-10 dekretu i został uchylony przez dekret z 16 listopada 1945 r.); b) recypował z pewnymi zmianami przepisy wcześniejszych dekretów, które zdały egzamin życiowy i nadal odpowiadały szczegółowym warunkom życia powojennego; c) podwyższał niektóre dotychczasowe sankcje karne wobec konieczności położenia nacisku w dziedzinie zwalczania przestępstw na zagadnienie prewencji ogólnej; d) wypełniał pewne luki dotychczasowego ustawodawstwa, które np. nie znało przepisów karzących za sianie waśni narodowościowych, rasowych i religijnych¹⁰”.

Nowy dekret, mimo deklarowanego „przejścia na stronę pokojową” pozostawił jednak bezwzględne kary. Projektodawcy, narzucający swą władzę społeczeństwu, uznali, iż dla tworzącego się nowego ładu państwowego i społecznego potrzebna jest specjalna ochrona prawno-karna.

Zdaniem ówczesnie sprawujących władzę w Polsce dekret ten miał pewne braki. Rada Ministrów uchwaliła (na posiedzeniu 13 grudnia 1945 r.) iż, „uważa za konieczne zaostrenie kar za wszelką działalność podrywającą spójność, porządek, bezpieczeństwo wewnątrz kraju jak też osłabiającą Polskę na zewnątrz¹¹”. Opracowano nowy projekt dekretu (stał się on dekretem z 13 czerwca 1946 r.), który przewidywał szczególnie surowe kary za dokonywanie mordów bratobójczych oraz nawoływanie do ich popełniania i ich pochwalania, za przynależność do nielegalnych organizacji i band terrorystycznych, za kolportaż nielegalnej literatury, za nielegalne posiadanie broni, udzielanie pomocy członkom band oraz w pewnych przypadkach za zaniechanie zawiadomienia władz o przestępstwie. Dekret ten — jak pisano w uzasadnieniu projektu — był „przystosowany do poszczególnych warunków obecnej chwili i stać się ma lepszym, sprawniejszym środkiem do zwalczania niektórych przestępstw szerzących się nagminnie, a skierowanych przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi publicznemu oraz interesom gospodarczym Państwa¹²”.

W dekreście z 16 czerwca 1946 r. — zwanym powszechnie małym kodeksem karnym (m.k.k.)¹³ — karę dodatkową przepadku mienia sąd orzekał zawsze w dwóch przypadkach: w razie skazania na karę śmierci lub więzienia dożywotniego oraz w razie skazania za przestępstwo gwałtownego zamachu i przestępstwo udziału w związku walki orężnej. Sąd mógł ją orzec jedynie fakultatywnie — w razie skazania na karę więzienia (art. 49 § 1 i 2 dekretu).

¹⁰ M. Siewierski: Mały kodeks karny i postępowanie doraźne. Komentarz, Łódź 1947, s. 8.

¹¹ Przytaczani za M. Siewierskim: op. cit., s. 8.

¹² Przytaczam za M. Siewierskim: op. cit., s. 10.

¹³ Będziemy go tak niżej nazywać, zgodnie z przyjętą w literaturze nazwą.

Przepisy m.k.k. (art. 49 § 3) rozszerzyły stosowanie konfiskaty. Stanowiły, iż sąd zawsze może obok przypadku majątku samego skazanego orzec jednocześnie przepadek majątku osób pozostających ze skazanym w faktycznej wspólności małżeńskiej lub rodzinnej (z wyłączeniem jednak majątku tych osób pochodzącego z ich dorobku własnego lub spadku albo darowizny, nie pochodzącej od skazanego). Kara ta zatem mogła w takim przypadku sięgać bardzo daleko — dotykając w istocie nie tylko sprawcy ale osób niewinnych. Dekret wprowadzał tutaj formę odpowiedzialności zbiorowej za przestępstwo¹⁴.

W 1953 r. zostały wydane cztery dekrety, których celem, według ludowego ustawodawcy, była ochrona własności społecznej oraz ochrona interesów nabywców w obrocie handlowym¹⁵. W dwóch z nich: dekrete z 4 marca 1953 r. o ochronie interesów nabywców w obrocie handlowym i dekrete z tej samej daty o wzmożeniu ochrony własności społecznej przewidziano możliwość orzeczenia przypadku mienia sprawcy w całości lub części. Decyzję o wymierzeniu konfiskaty pozostawiono sądowi, przy czym można ją było stosować: za przestępstwo spekulacji w znacznych rozmiarach bądź w przypadku ponownego skazania za przestępstwo spekulacji oraz skazania za przestępstwo zagarnięcia mienia społecznego, nad którym sprawca sprawuje zarząd, działał w zorganizowanej grupie przestępczej albo dokonywał kradzieży z włamaniem a czynem swym wyrządził wielką szkodę interesom gospodarczym lub obronnym PRL, wobec sprawcy rabunku z użyciem broni lub innego niebezpiecznego narzędzia.

Dane statystyki sądowej dotyczące orzekania kary przypadku majątku gromadzone były od 1949 r. Począwszy jednak od 15 sierpnia 1944 r. kara przypadku majątku (mienia) była stosowana wobec osób cywilnych, skazywanych na podstawie dekretu z 30 października 1944 r. o ochronie Państwa, przez sądy wojskowe, których jurysdykcji, w zakresie czynów w dekrete określonych, podlegały osoby cywilne. Sądy wojskowe właściwe były względem osób, którym zarzucano popełnienie przestępstw z art. 85—88 i 101—103 kodeksu karnego Wojska Polskiego (art. 14 dekretu o ochronie Państwa) oraz określonych w dekrete o ochronie Państwa (art. 16 tegoż dekretu), a po jego uchyleniu — w m.k.k. — określenie kategorii przestępstw, w zakresie których właściwe były w odniesieniu do osób cywilnych sądy wojskowe, znalazło się w art. 51. Były to: zbrodnie stanu z art. 85-88 k.k.WP, zbrodnie i występki przewidziane w rozdziale I m.k.k. prócz zbrodni z art. 14, zbrodnie i występki przewidziane w art. 14 m.k.k. jeżeli związek zbrodniczy tamże przewidziany miał na celu: zbrodnie stanu z art. 85—88 k.k.WP, zbrodnie lub występki z rozdziału I m.k.k., wreszcie przestępstwa przewidziane w art. 3—8 dekretu z dnia 26 października 1949 r. o ochronie tajemnicy państwowej i służbowej¹⁶.

Jurysdykcja sądów wojskowych w odniesieniu do osób cywilnych, została zniesiona ustawą z dnia 5 kwietnia 1955 r. o przekazaniu sądom powszechnym dotychczasowej właściwości sądów wojskowych w sprawach karnych osób cywilnych, funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa publicznego, Milicji Obywatelskiej i Służby Więziennej¹⁷. Ustawa weszła w życie 1 maja 1955 r. Sądy wojskowe pozostały właściwe dla wymienionych kategorii osób cywilnych w sprawach o przestępstwo szpiegostwa (art. 7 m.k.k.). Przyjęcie tej ustawy było pierwszym przejawem odchodzenia władzy od terroru prawnego i sądowego.

¹⁴ Inaczej M. Siewierski: op. cit.

¹⁵ Dz. U. nr 16, poz. 63, 64. Dz. U. nr 17, poz. 68, 69.

¹⁶ Dz. U. nr 55, poz. 437.

¹⁷ Dz. U. nr 15, poz. 83.

Statystyka skazań w sądach powszechnych nie daje zatem pełnego obrazu skazań osób cywilnych — nie zawiera bowiem informacji o skazaniach tych osób w sądach wojskowych. Z tych samych względów nie zawiera pełnej informacji o stosowanej przez sądy karze przypadku majątku. Dopiero analiza danych o skazaniach w sądach wojskowych i sądach powszechnych pozwala na zorientowanie się w zakresie stosowania tej kary.

W sprawach o przestępstwa, za które były skazywane w sądach wojskowych osoby cywilne, skazania tych osób i to do końca — do maja 1955 r. — górowały znacząco, dwu, trzykrotnie nad skazaniami osób wojskowych. Osoby cywilne najczęściej, i to już od drugiej połowy 1944 r. karane były za czyny polegające na działalności w nielegalnych lub zdelegalizowanych przez władze organizacjach (art. 1 dekretu o ochronie Państwa, a potem art. 14-16 dekretu z 13 czerwca 1946 r. i art. 85-88 k.k. WP) i przestępstwo nielegalnego posiadania broni (art. 4 dekretu o ochronie Państwa, a potem art. 4 dekretu z 13 czerwca 1946 r.). Skazania za te dwa przestępstwa stanowiły do roku 1952 — 70% ogółu. Po 1952 roku zmniejszyła się liczba osób karanych za nielegalne posiadanie broni a zwiększyła — skazywanych za przestępstwa bandytyzmu oraz przestępstwo niedoniesienia o przestępstwie. Osoby cywilne karane przez sądy wojskowe za działalność w nielegalnych organizacjach to głównie członkowie byłej Armii Krajowej a poza nimi członkowie różnych organizacji politycznych, których celem była walka z władzą ludową w Polsce¹⁸.

Kara przypadku majątku (tablica 1), jak wskazują dane za lata pięćdziesiąte orzekana była w około 40 — 50% przypadków skazań wobec osób cywilnych. Najczęściej jako kara dodatkowa przy skazaniach za przestępstwo działalności w nielegalnych organizacjach (ponad 60% wszystkich skazań na karę przypadku mienia), szpiegostwo oraz bandytyzm. Stosunkowo często, przynajmniej w latach 1950—1952, wymierzano tę karę za czyny uznane za przejawy propagandy antypaństwowej, a dalej kolejno: gwałtowny zamach, propagandę tegoż zamachu oraz szpiegostwo. Przedmiotem ochrony było bezpieczeństwo Państwa. Jak pisał M. Siewierski: „ochrona ta ma na celu: a) zapewnienie spokojnych warunków działalności: wojsku, organom państwowym oraz organizacjom społecznym o znaczeniu ogólnopaństwowym, b) zapewnienie normalnego i spokojnego funkcjonowania najważniejszych urzędów i zakładów użyteczności publicznej”¹⁹.

Kara przypadku majątku (mienia) towarzyszyła skazaniami na karę długoterminowego więzienia bądź karę śmierci, a ponadto występowała obok innej kary dodatkowej: utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych. Była wymierzana głównie tym, którzy nie zgadzali się z nowo wprowadzonym porządkiem politycznym w Polsce, ale także takim przestępcom, których można by określić mianem przypadkowych sprawców przestępstw propagandy zwanej antypaństwową.

Sądy powszechne orzekały karę przypadku majątku (mienia) głównie za przestępstwa z dwóch dekretów: dekretu z 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy oraz dekretu z 28 czerwca 1946 r. o odpowiedzialności karnej za odstępowanie od narodowości w czasie wojny

¹⁸ Wykazy statystyczne sądów wojskowych zawierają także rubrykę do jakich organizacji należeli skazywani za przestępstwo udziału w nielegalnych organizacjach: AK, WiN, NSZ. Informacje na ten temat zawierają także sprawozdania opisowe szefów sądów wojskowych — garnizonowych i okręgowych

a dotyczące działalności podległych im sądów. Por. także: A. Albert: Najnowsza historia Polski, wyd. Polonia, 1989, s. 634-635.

¹⁹ M. Siewierski: op. cit.

1939—1945. Skazania te objęły ponad 90% orzeczeń kary przepadku majątku (tablica 2). W skazaniach za przestępstwa określone w dekrete z 31 sierpnia 1944 r., w których sąd był zobligowany do orzeczenia kary przepadku całego mienia skazanego (art. 7 pkt b dekretu) zwraca uwagę, że nie we wszystkich przypadkach skazań, a jedynie w 56% kara ta została orzeczona. Być może w części przypadków zastosowano nadzwyczajne złagodzenie kary (co było na podstawie dekretu możliwe). Trudno obecnie wyjaśnić to zagadnienie — według danych statystycznych nie wszystkie przypadki skazań zostały objęte karą przepadku majątku. Wobec osób karanych za odstępstwo od narodowości sąd, mając swobodę decydowania, orzekł karę przepadku majątku jedynie wobec 1/5 skazanych.

Patrząc na stosowanie przepadku majątku (mienia) przez sądy powszechne (tablica 2) można powiedzieć, że poza wyżej wymienionymi objęte nią były nieliczne grupy podsądnych w porównaniu z liczbą osób karanych ogółem za poszczególne przestępstwa. Sądy niechętnie zatem korzystały ze stworzonej w prawie możliwości wymierzania tej kary.

* * *

W okresie dziesięciolecia 1959—1969 kara dodatkowa przepadku majątku była stosowana na podstawie przepisów ustaw szczególnych (kodeks karny z 1932 r. jak pamiętamy kary tej nie przewidywał). Nową ustawą z 21 stycznia 1958 r. o wzmoczeniu ochrony mienia społecznego²⁰ stosowanie kary konfiskaty uległo zaostrzeniu.

W razie skazania za przestępstwa popełnione z chęci zysku, a przewidziane przepisami kodeksu karnego lub innych ustaw, jeżeli z winy sprawcy wyrządzona została szkoda w mieniu społecznym, której wysokość przekraczała 50.000 zł (była to 37-krotność przeciętnej pensji) wymierzano kary w sposób określony w tejże ustawie (art. 1 i 2 ustawy)²¹.

Ustawa w art. 2 przewidywała obligatoryjne stosowanie kary przepadku majątku w razie skazania za przestępstwo popełnione z chęci zysku, z którego wynikała zawiniona przez sprawcę szkoda w mieniu społecznym przekraczająca wartość 50.000 zł. Jeżeli wielkość szkody nie przekroczyła 50.000 zł. skazanie na tę karę było pozostawione do uznania sądu.

W ponad rok później — 18 czerwca 1959 r. Sejm uchwalił kolejną ustawę o odpowiedzialności karnej za przestępstwa przeciw własności społecznej (tzw. ustawa czerwcowa)²². Obydwie ustawy łącznie miały spełniać jeden cel — zwiększenie ochrony mienia społecznego, a jego realizacji służyć miały surowe sankcje przewidziane za przestępstwa przeciwko mieniu społecznemu. Kara przepadku majątku była przy skazaniach z tej ustawy wymierzana na podstawie ustawy z 21 stycznia 1958 r.²³.

²⁰ Dz. U. nr 4, poz. 11.

²¹ Obwieszczenie prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z 25 maja 1990 r. o przeciętnych miesięcznych wynagrodzeniach pracowników w gospodarce uspołecznionej w latach 1950-1989 (Monitor Polski nr 21, poz. 171).

²² Dz. U. nr 36, poz. 228.

²³ W kwestii orzekania kary przepadku mienia wypowiedział się na tle wymienionych ustaw Sąd Najwyższy „pogląd, że obligatoryjność przepadku mienia nie dotyczy oskarżonego, który mienia nie posiada, jest błędny. Przepis ustawy ma brzmienie kategoryczne i jednoznaczne oraz nie zawiera wzmianki o ograniczeniu obligatoryjności. Ponadto nigdy nie można przesądzić, czy oskarżony nie posiada mienia ukrytego, które uszło uwagi organów zabezpieczających majątek, albo nie mogło być przez te organy wysłędzone. OSN 36/61. Przytaczam za: J. Balia, L. Hochberg, M. Siewierski: Ustawy karne PRL. Komentarz, Warszawa 1965, s. 273.

Nie były to jedyne ustawy, na podstawie których mienie sprawcy mogło być wówczas skonfiskowane. Pozostawały: dekret z 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy (art. 7 lit. b), m.k.k. (art. 49), ustawa z 29 grudnia 1950 r. o obronie pokoju (art. 3), ustawa z dnia 13 lipca 1957 r. o zwalczaniu spekulacji i ochronie interesów nabywców oraz producentów rolnych w obrocie handlowym²⁴, ustawa karna skarbową z 13 kwietnia 1960 r. (art. 17 i 25 § 6). Kara przepadku majątku mogła być także wymierzona jako kara dodatkowa w określonych przypadkach w postępowaniu doraźnym (dekret z 16 listopada 1945 r. art. 2, ust. 3).

Obligatoryjność orzekania kary dodatkowej przepadku mienia (majątku) przewidywały: najszerzej, bo w każdym przypadku skazania — dekret z 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy — nieco wężej, w przypadkach określonych w art. 49 — m.k.k. i wreszcie, ze szczególnymi ograniczeniami — ustawa z dnia 21 stycznia 1958 r. Po raz pierwszy wymóg bezwzględnego stosowania kary przepadku majątku pojawił się w odniesieniu do przestępstw przeciwko mieniu społecznemu.

W omawianym okresie kara dodatkowa przepadku majątku, w porównaniu z karami dodatkowymi: utraty prawa prowadzenia pojazdów mechanicznych (przewidzianej w ustawie z 10 grudnia 1959 r. o zwalczaniu alkoholizmu) i karą utraty praw publicznych stosowana była w niewielkim zakresie ale pozostawała na trzecim miejscu pod względem liczby orzeczonych kar dodatkowych. Orzeczenia kar dodatkowych konfiskaty mienia stanowiły od 1,5 do 2,2% (wyjątkowy jest tu tylko rok 1959 — 5,9%) wszystkich orzeczonych kar dodatkowych. Niemal wszystkie orzeczenia na karę przepadku majątku w tym okresie zapadły za czyny typizowane w ustawie z dnia 18 czerwca 1959 r. (w tzw. ustawie czerwcowej) o odpowiedzialności karnej za przestępstwa przeciw własności społecznej. Orzeczenia tej kary dotyczyły w 90% sprawców przestępstwa zagarnięcia mienia społecznego. Przy czym najliczniejszą grupę (40%) wśród skazywanych stanowili tu sprawcy szczególnie w ustawie zdefiniowani: sprawujący zarząd nad mieniem społecznym lub odpowiedzialni za jego ochronę, przechowywanie lub zabezpieczenie w związku z zajmowanym stanowiskiem lub sprawowaną funkcją (art. 2 § 1 ustawy z 18 czerwca 1959 r.). Drugą grupę (25%) tworzyli skazywani za zagarnięcie mienia społecznego w zorganizowanej grupie przestępczej (art. 2 § 2 lit. a ustawy z 18 czerwca 1959 r.). Trzecią — około 1/6 — skazywani za zwykle zagarnięcie mienia społecznego (art. 1 § 1 z 18 czerwca 1959 r.). Wreszcie na ostatnim miejscu, niezbyt liczne w porównaniu z wymienionymi, skazania za zagarnięcie mienia społecznego poprzez kradzież z włamaniem (art. 2 § 2 lit. b ustawy z 18 czerwca 1959 r.). Skazania za powtórne zagarnięcie mienia społecznego (art. 6 ustawy z 18 czerwca 1959 r.) na tę karę dodatkową były stosunkowo mało liczne i stanowiły tylko 6% wszystkich skazań na karę dodatkową przepadku majątku z tzw. ustawy czerwcowej (tablice 3 i 4).

Co piąte skazanie w latach sześćdziesiątych zapadało na podstawie ustawy czerwcowej, a najczęściej dotyczyło czynów opisanych w art. 1 § 1 i § 2 tejszej ustawy: zagarnięcia mienia społecznego, a w § 2 — zagarnięcia mienia społecznego, którego wartość nie przekraczała 300 zł. Sądy bardzo rzadko orzekały za te przestępstwa karę przepadku majątku. Statystyki odnotowują nieco częstsze wymierzanie tej kary osobom skazywanym za kradzieże z włamaniem (od 4,5% do

²⁴ Dz. U. nr 39, poz. 171.

6,2%). Znaczący udział miały konfiskaty mienia w skazaniach za grupowe zagarnięcia mienia (30 do 40% wszystkich skazanych za to przestępstwo). Liczba orzeczeń za to przestępstwo była stosunkowo mała (dotyczyła jednego na dziesięć skazań z ustawy czerwcowej). Kiedy popatrzymy na wartość zagarniętego mienia możemy powiedzieć, że dominowały czyny, w których wartość ta nie przekraczała 50.000 zł. Wartość zagarniętego mienia powyżej 50.000 zł stanowiło jedno z kryteriów obligatoryjnego stosowania kary przypadku majątku. Ta informacja uzupełniona wiedzą o znaczącym udziale czynów, w których wartość zagarniętego mienia nie przekraczała 300 zł pozwala na stwierdzenie, że większość przestępstw, za które skazywano z ustawy czerwcowej to czyny drobne i średnie. To tłumaczy także dlaczego omawiana tutaj kara dodatkowa była stosunkowo rzadka — czynów, za które była obligatoryjnie wymierzana było stosunkowo mało.

Kara przypadku majątku była także stosowana ale „śladowo” na podstawie innych ustaw. Zdarzały się skazania na tę karę za przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu, przestępstwa urzędnicze, także za przestępstwa przeciwko mieniu wymienione w k.k. z 1932 r.: kradzież i rozbój²⁵. W statystyce, w omawianym okresie, występują także rzadkie skazania na karę przypadku majątku z ustawy o zwalczaniu spekulacji oraz ustawy karnej skarbowej

* * *

W uchwalonym 19 kwietnia 1969 r. nowym kodeksie karnym kara przypadku majątku wprowadzona została do katalogu kar dodatkowych pod nazwą kary konfiskaty mienia (art. 38 pkt 5 k.k.). Kara ta w postaci konfiskaty całości albo części mienia orzekana była zawsze w razie skazania za zbrodnię:

a) przeciwko podstawowym interesom politycznym lub gospodarczym Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej; zdrady ojczyzny; spisku przeciwko PRL; szpiegostwa; aktu terrorystycznego; sabotażu; nadużycia zaufania w stosunkach z zagranicą; dezinformacji; aferowego przestępstwa gospodarczego i aferowego przestępstwa dewizowego i celnego;

b) zagarnięcia mienia społecznego znacznej wartości (art. 201 i 202 § 2 k.k.).

Sąd mógł ponadto orzec konfiskatę całości albo części mienia w razie skazania za inną zbrodnię popełnioną w celu osiągnięcia korzyści majątkowej (art. 46 § 2 k.k.). Uregulowanie zakresu stosowania kary konfiskaty (przepadku) mienia w kodeksie karnym było wyraźnym przeniesieniem z aktów ustawodawczych wcześniejszych: m.k.k. i aktów wzmagających ochronę własności społecznej.

Do tak zaprojektowanych przepisów wprowadzono w roku 1982 zmianę (na podstawie ustawy z dnia 9 października 1982 r. o zmianie ustawy o zwalczaniu spekulacji) w postaci stworzenia możliwości orzekania kary konfiskaty mienia w całości lub części za przestępstwa: spekulacji (art. 222 § 4 k.k.) i sprzedaży towaru własnego (art. 223 § 3 k.k.) ograniczone do sytuacji, kiedy sprawca uczynił sobie z popełnienia tych czynów stałe źródło dochodu lub dopuścił się ich w stosunku do mienia znacznej wartości oraz za przestępstwa określone w ustawie o zwalczaniu spekulacji w art. 1 ust. 5 i art. 2 ust. 2 — jeżeli wartość towarów będących przedmiotem przestępstwa przekracza 200.000 zł²⁶.

²⁵ Kara przypadku majątku (mienia) była wymierzana za czyny określone w k.k. z 1932 r. na podstawie ustawy z dnia 21 stycznia 1958 r. o wzmożeniu ochrony mienia społecznego przed szkodami wynikającymi z przestępstwa (F)z TT. nr 4, poz. 11).

²⁶ Dz. U. nr 33, poz. 218.

Przez okres piętnastolecia 1970 — 1984 stosowanie kary dodatkowej konfiskaty mienia rosło do końca lat siedemdziesiątych, w trzyleciu 1982-1984 zaś było rzadsze. Była to jedna z najrzadziej stosowanych kar dodatkowych (od 1,2 do 3,3%) wszystkich orzeczonych kar dodatkowych. Kara ta pojawiała się prawie wyłącznie (ponad 90% przypadków) w skazaniach za dwa rodzaje przestępstw: zagarnięcia mienia społecznego znacznej wartości przez osobę, która działała wyzyskując działalność jednostki gospodarki uspołecznionej, w porozumieniu z innymi osobami, na szkodę takiej jednostki, nabywców lub dostawców (art. 202 § 2 k.k.). Wykorzystanie przez sądy konfiskaty mienia w innych przypadkach było znacznie rzadsze i pojawiło się w skazaniach za przestępstwo paserstwa mienia społecznego znacznej wartości (art. 215 § 2 k.k.), zagarnięcie mienia społecznego przez osobę zarządzającą mieniem społecznym (art. 200 § 1 k.k.), przestępstwo zabójstwa (art. 148 k.k.), przestępstwo dewizowe (art. 135 § 1 k.k.), łapownictwo (art. 240 k.k.). Za zbrodnie opisane w rozdziale XIX k.k. sądy wymierzały w omawianym okresie karę konfiskaty mienia: z art. 127 k.k. — 5 razy, z art. 131 k.k. — 2 razy i najczęściej, bo 31 razy z art. 135 § 1 k.k. (tablica 5).

Liczba skazań za zbrodnie z art. 201 k.k. i 202 § 2 k.k. rosła od początku lat osiemdziesiątych, zaś w latach 1982-1984 — nastąpił spadek tychże w stosunku do lat wcześniejszych. Ta sama tendencja daje się obserwować jeśli chodzi o orzekanie konfiskaty mienia — jej stosowanie za omawiane czyny było wszak obligatoryjne. Dane sygnalizują jednak niezrozumiałą różnicę pomiędzy liczbą ogólną skazań za przestępstwa z art. 201 i 202 § 2 k.k. a liczbą orzeczonych w tych przypadkach konfiskat (tablica 4). Liczby te powinny być równe bądź zbliżone wielkościami. Różnice w pewnym tylko stopniu dadzą się wytłumaczyć stosowaniem wobec skazywanych np. nadzwyczajnego złagodzenia kary. Być może jest to wynik braków w rzetelności statystyki sądowej.

Czwarty — ostatni omawiany okres to lata 1985-1990, w ciągu których kara dodatkowa konfiskaty była znów, jak na przełomie lat 1940/1950, bardzo intensywnie stosowana, po czym została usunięta z katalogu kar. Całe pięciolecie to czas zmian w prawie karnym — o całkowicie przeciwnym charakterze. Od rozszerzenia penalizacji i pogłębienia represyjności ustawami z 1985 r. po — liberalizujące prawo — zmiany w roku 1990 r.

Ustawą z dnia 10 maja 1985 r. o zmianie niektórych przepisów prawa karnego i prawa o wykroczeniach²⁷ do przepisu art. 46 § 2 k.k. wprowadzona została możliwość orzeczenia konfiskaty całości albo części mienia w razie skazania na karę pozbawienia wolności za występki popełnione w celu osiągnięcia korzyści majątkowej (poprzednio: za inną zbrodnię, niż wymieniona w § 1, popełnioną w celu osiągnięcia korzyści majątkowej). Zmiana ta rozciągnęła możliwość stosowania kary konfiskaty na wszystkie właściwe przestępstwa przeciwko mieniu, ale także inne jeżeli sprawcy przypisane zostałyby działanie w celu osiągnięcia korzyści majątkowej. Represyjność prawa karnego została tutaj wydatnie zwiększona.

Drugą zmianę, której obowiązywanie zostało z góry określone do dnia 30 czerwca 1988 r. wprowadziła ustawa z dnia 10 maja 1985 r. o szczególnej odpowiedzialności karnej²⁸. Ustawodawca przewidział tu obligatoryjne stosowanie kary dodatkowej konfiskaty całości albo części mienia w razie skazania za następujące

²⁷ Dz. U. nr 23, poz.

²⁸ Dz. U. nr 23, poz.

przestępstwa: zagarnięcie mienia przewoźnika będącego jednostką gospodarki uspołecznionej (art. 9 § 1 ustawy), kradzież z włamaniem takiego mienia lub zagarnięcie w porozumieniu z innymi osobami (art. 9 § 2 ustawy), zagarnięcie mienia przewoźnika będącego jednostką gospodarki uspołecznionej przez osobę zarządzającą takim mieniem lub będącą odpowiedzialną za jego ochronę (art. 10 ustawy), za czynny z art. 202 § 1 k.k., za kradzież z włamaniem, kradzież rozbójniczą, rozbój oraz wymuszanie rozbójnicze, łapownictwo (art. 239 i 240 k.k.) jeżeli korzyść majątkowa przekraczała 300.000 zł. albo czyn został popełniony w warunkach powrotu do przestępstwa, spekulację określoną w art. 221 § 4 k.k. i przestępstwo sprzedaży towaru własnego w jednostce gospodarki uspołecznionej jeżeli sprawca uczynił sobie z popełnienia przestępstw określonych w § 1 lub § 2 art. 223 k.k. stałe źródło dochodu albo jeżeli dopuścił się przestępstwa w stosunku do mienia znacznej wartości oraz przestępstw z art. 1 ust. 5 (sprzedaż towarów z naruszeniem przepisów regulujących sprzedaż) i art. 2 ust. 2 (odmowy sprzedaży lub ukrywania towaru) ustawy z dnia 25 września 1981 r. o zwalczaniu spekulacji, przestępstw określonych ustawą z dnia 22 kwietnia 1959 r. o zwalczaniu niedozwolonego wyrobu spirytusu (przestępstw: wyrabiania, oczyszczania, odwadniania spirytusu lub wydzielania go z innego wytworu bez wymaganego zezwolenia albo wyrabianie bez tegoż zezwolenia wódki w znacznych rozmiarach oraz uczynienia sobie stałego źródła dochodu z wyrobu, przechowywania, zbywania i odkażania spirytusu).

Autorzy komentarza do ustawy o szczególnej odpowiedzialności karnej z dnia 10 maja 1985 r. uznali, że polityka karna sądów w latach osiemdziesiątych odznaczała się daleko idącą liberalizacją w płaszczyźnie wymiaru kary wobec sprawców najpoważniejszych przestępstw i generalnym obniżeniem represji ekonomicznej²⁹. Skrytykowali politykę karną jako niewystarczającą dla ochrony ładu i porządku społecznego powołując się na oceny Biura Politycznego KC PZPR z dnia 28 lutego 1984 r., Komitetu Rady Ministrów d/s Przestrzegania Prawa i Porządku Publicznego i Dyscypliny Społecznej oraz Centralnej Komisji do Walki ze Spekulacją. W ocenach tych zwrócono uwagę, między innymi, na konieczność zwiększenia dolegliwości materialnej kar, szybkiego i konsekwentnego ich egzekwowania³⁰. Za remedium uznano wykorzystanie w szerokim zakresie jednej z form represji ekonomicznej — kary dodatkowej konfiskaty mienia.

Od roku 1985 udział kary dodatkowej konfiskaty mienia wśród orzeczeń innych kar dodatkowych wzrósł tak, że zaczęła stanowić blisko 1/6 orzeczeń tych kar i znalazła się na drugim miejscu pod względem częstości, po karze podania wyroku do publicznej wiadomości (około 40% ogółu takich kar), której stosowanie, tak liczne, było także „wynikiem” ustawy epizodycznej. Rządziej stosowane były kary: przypadku rzeczy, zakazu zajmowania stanowiska lub wykonywania zawodu, pozbawienia praw publicznych i zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych.

W okresie nasilenia skazań w latach 1986-1987 kara konfiskaty mienia wymierzana była w 11-12% skazań. Kiedy w połowie 1988 r. ustawa epizodyczna przestała obowiązywać, karę konfiskaty zastosowano w 7,5% orzeczeń, zaś w następnym 1989 r. — jedynie w 0,1% wszystkich prawomocnych skazań.

W latach 1985-1990 kara ta stosowana była w przeważającej mierze (94,9%) przy skazaniach za przestępstwa przeciwko mieniu. W ponad połowie przypadków były to kary za włamania, najczęściej dwie trzecie — za czyny, których ofiarami

²⁹ Z. Jankowski, J. Michalski: Ustawa z 10 maja 1985 r. o szczególnej odpowiedzialności karnej — komentarz. Warszawa 1985, s. 10. 11.

³⁰ Ibidem.

były osoby fizyczne. Ponadto karę konfiskaty mienia wymierzano za rozbój (5,6%), zagarnięcie mienia społecznego znacznej wartości (4,3%), przestępstwa gospodarcze (1,8%) oraz art. 9 i 10 ustawy epizodycznej (1,8%). Stosunkowo rzadkie były skazania na tę karę z ustawy z dnia 25 września 1981 r. o zwalczaniu spekulacji (0,1%) oraz ustawy z dnia 22 kwietnia 1959 r. o zwalczaniu niedozwolonego wyrobu spirytusu (0,2%) (tablica 6).

Kara konfiskaty mienia została zniesiona ustawą z dnia 23 lutego 1990 r. o zmianie kodeksu karnego i niektórych innych ustaw³¹.

* * *

„Jeżeli kara w ogóle przy dzisiejszym ustroju jest złem koniecznym to kary dodatkowe są złem niekoniecznym, a co za tym idzie — szkodliwym”, pisał Aleksander Mogilnicki w pracy opublikowanej w 1907 r.³². Tak szkodliwą karą była kara dodatkowa konfiskaty mienia. Ustawodawca międzywojenny nie pomieścił jej w katalogu kar, w kodeksie karnym z 1932 r. Nie była ona także znana kodeksom karnym państw zaborczych, obowiązującym na ziemiach polskich³³. Podstawowym argumentem wytaczanym przeciwko tej karze jest ten, że jest za mało osobista, jak pisał E. Krzymuski³⁴, dotyka bowiem nie wyłącznie sprawcę przestępstwa ale i jego rodzinę — istotą jej pozostaje zabór na rzecz Skarbu Państwa majątku sprawcy.

W ustawodawstwie powojennym, w PRL, sięgnięto po tę karę w znacznym zakresie, traktując ją jako element, koniecznej — zdaniem ówczesnego ustawodawcy — surowej polityki karnej. Kara dodatkowa przepadku majątku orzekana obok kary najwyższej — śmierci, kary więzienia, kary grzywny stanowiła przeciwieństwo znacznej dolegliwości.

W latach czterdziestych i pięćdziesiątych wymierzana była głównie dwóm kategoriom podsądnych: przeciwnikom politycznym czy tylko nie godzącym się z nowym porządkiem (manifestowało się to w różny sposób — od udziału w nielegalnej organizacji, poprzez nielegalne posiadanie broni, aż po tzw. „szepitaną propagandę”) oraz skazywanym za faszystowsko-hitlerowskie zbrodnie i odstępującym od narodowości (polskiej) w czasie wojny. W późnych latach pięćdziesiątych rozpoczęło się wykorzystywanie kary konfiskaty dla represjonowania sprawców czynów skierowanych przeciw własności społecznej. W dyskusji jaka toczyła się w latach sześćdziesiątych na temat celowości kumulowania kar majątkowych, podkreślano, iż surowa represja majątkowa jest konieczna w postępowaniu wobec sprawców przestępstw przeciwko własności, szczególnie własności społecznej³⁵. Ten zakres stosowania konfiskaty — za przestępstwa przeciwko podstawowym interesom politycznym lub gospodarczym Państwa oraz zagarnięcia mienia społecznego — został przeniesiony do kodeksu karnego. W czasie prezentacji w Sejmie podkreślano, że projekt podnosi do rangi norm kodeksowych przepisy o karze konfiskaty mienia, dotychczas zawarte jedynie w ustawach szczególnych. Rozwiązanie przyjęte w kodeksie oparte było na powołanych już tutaj aktach: dekreście o przepadku majątku i ustawie o wzmożeniu ochrony własności społecznej. Potrzeba ochrony własności

³¹ Dz. U. nr 14, poz. 84.

³² A. Mogilnicki: *Kary dodatkowe*, Warszawa 1907.

³³ W. Makowski: *op. cit.*

³⁴ E. Krzymuski: *System prawa karnego, część ogólna*, Kraków 1921.

³⁵ Por. Komentarz do ustaw dotyczących przestępstw gospodarczych, w: J. Rafia, L. Hochberg, M. Siewierski: *Ustawy karne PRL. Komentarz*, Warszawa 1965.

społecznej przy pomocy skumulowanej, bardzo surowej represji ekonomicznej nie budziła wątpliwości.

Zauważmy, że kara przypadku majątku (konfiskaty mienia) przeszła swoistą ewolucję: od nieistnienia w prawie, poprzez pojawienie się w ustawach szczególnych, następnie w kodeksie karnym i wreszcie specjalne jej wykorzystanie — w polityce karnej lat osiemdziesiątych, z argumentacją znaną już w przeszłości — iż konieczna jest surowa represja karna wobec sprawców przestępstw przeciwko własności, aż do jej zniesienia w 1990 r.

Czasem bardzo intensywnego orzekania kary konfiskaty były lata 1949-1958 (średnia roczna orzekanych kar konfiskaty w sądach powszechnych — 1044, a w sądach wojskowych — 1538), dwa następne okresy są do siebie podobne (średnie roczne orzekanych konfiskat wynoszą odpowiednio: 503 i 513), przy czym w najszerszym zakresie stosowana była pod rządami ustawy epizodycznej (średnia roczna: 10345). Stosowano ją przede wszystkim, za przestępstwo kradzieży z włamaniem i przestępstwo rozboju.

Kara dodatkowa konfiskaty mienia przewidziana była — do czasu uchwalenia ustawy epizodycznej — za najpoważniejsze przestępstwa skierowane przeciwko państwu, jego bezpieczeństwu czy podstawowym interesom gospodarczym. Ustawa epizodyczna, a w pewnej mierze ustawa z dnia 10 maja 1985 r. wprowadzająca zmiany w prawie karnym i prawie o wykroczeniach wprowadziły tutaj istotne novum — dały możliwość, a czasowo nawet zobowiązały do stosowania tej kary za przestępstwa pospolite. Spowodowało to orzekanie kary dodatkowej konfiskaty mienia za zupełnie drobne czyny, w sytuacjach w których była nieodpowiednia, nieproporcjonalna do wagi czynu i winy sprawcy. W konsekwencji — bezskuteczne okazało się jej wykonanie — wobec drobnych, pospolitych sprawców przestępstw, najczęściej konfiskata okazywała się bezprzedmiotowa³⁶.

Kara konfiskaty jest bez wątpienia najsurowszą z kar majątkowych, a nawet jedną z najsurowszych kar w ogóle i z tego powodu powinna być stosowana w nadzwyczajnych przypadkach. Stosowanie jej na podstawie ustawy epizodycznej, do „zwykłych” przestępców, spowodowało załamanie zasady wymiaru kary sprawiedliwej. Kwestią osobną jest to, że o karze tej nie da się powiedzieć aby była sprawiedliwa — zawsze bowiem dotyka nie tylko osobiście sprawcę przestępstwa ale i jego rodzinę. Zmiany polityczne w Polsce umożliwiły liberalizację prawa karnego i usunięcie najbardziej niesprawiedliwych rozwiązań, m.in. zniesienie kary konfiskaty.

³⁶ Informacje z badań własnych będących w toku.

Tablica 1. Skazani w sądach wojskowych w okresie IV kw. 1944 r.— IV 1955^a osób wojskowych i osób cywilnych oraz stosowanie wobec nich kary przepadku majątku.

1944							
Rodzaj przestępstwa	Wojskowi ^b		Cywile		Konfiskata ^c		
	l.b.	%	l.b.	%			
Działalność w nielegalnej organizacji (art. 1 DoP ^d i 88 k.k. WP)	23	46,9	125	52,7	b.d.		
Działalność p-ko reformie rolnej (art. 2 DoP)	6		5		Kd.		
Akcja terrorystyczna (art. 3 Dor i 86 k.k. WP)	1		63	26,6	b.d.		
Nielegalne posiadanie broni (art. 4 DoP i art. 87—89 k.k. WP)			5		b.d.		
Nielegalne posiadanie radia (art. 6 DoP)			7		b.d.		
Działalność w związku mającym na celu p-stwo (art. 8 DoP)	13	26,5	8		b.d.		
Rabunek (art. 9 DoP)			14	5,9	b.d.		
Niedoniesienie władzy o p-stępstwie określonym w DoP (art. 11 DoP)			4		b.d.		
Działanie na korzyść nieprzyjaciela (art. 91 k.k. WP)			6		b.d.		
Propaganda antypaństwowa (art. 95, 102—103 k.k. WP)					b.d.		
Znieważenie przedstawiciela państwa sprzymierzonego (art. 93 k.k. WP)					b.d.		
Szpiegostwo (art. 90 k.k. WP)					b.d.		
Inne przestępstwa					b.d.		
Ogółem	49	100	237	100	b.d.		
1945							
Rodzaj przestępstwa	l.b.	%	l.b.	%	l.b.	% ^e	% ^f
Działalność w nielegalnej organizacji (art. 1 DoP i 88 k.k. WP)	202	8,9	1054	23,8	39	18,4	3,7
Działalność p-ko reformie rolnej (art. 2 DoP)	8		78	1,8	29	13,7	37,2
Akcja terrorystyczna (art. 3 Dor i 86 k.k. WP)	27		1138	25,7	87	41,0	7,6
Nielegalne posiadanie broni (art. 4 DoP i art. 87—89 k.k. WP)	5		64	1,4	4		
Nielegalne posiadanie radia (art. 6 DoP)	6		12	0,3	1		
Działalność w związku mającym na celu p-stwo (art. 8 DoP)	103	4,6	311	7,0	6	2,8	1,9
Rabunek (art. 9 DoP)	18	0,8	22	0,4			
Niedoniesienie władzy o p-stwie określonym w DoP (art. 11 DoP)	5		26	0,6	23	10,8	88,5
Działanie na korzyść nieprzyjaciela (art. 91 k.k. WP)			9	0,2			
Propaganda antypaństwowa (art. 95, 102—103 k.k. WP)							
Znieważenie przedstawiciela państwa sprzymierzonego (art. 93 k.k. WP)							
Szpiegostwo (art. 90 k.k. WP)	639	28,4	93	2,1			
Dezercja	344	15,3	104	2,4			
Samowolne oddalenie	198	8,8	121	2,7			
P-ko życiu i zdrowiu	218	9,7	104	2,4			
P-ko mieniu wojskowemu i nadużycia gospodarcze	199	8,8	820	18,5	15	7,0	1,8
Inne p-stwa z pobudek politycznych	281	12,5	820	18,5	8	3,7	0,9
Inne przestępstwa							
Ogółem	2253	100,0	4429	100,0	212	100,0	4,5

^{a)} Dane o skazaniach osób cywilnych w sądach wojskowych zgromadziłam na podstawie sprawozdań statystycznych sądów wojskowych znajdujących się w Centralnym Archiwum Wojskowym, sygnatury 929/63/147, 929/63/161, 929/63/225, 929/63/257, 929/63/59, 929/63/69, 929/63/66, 929/63/93, 929/63/785, 929/63/837, oraz tamże: inwentarze Wojskowej Służby Sprawiedliwości, sygnatury: III—432, 433, 434, 435, 436, 438.

Sprawozdania statystyczne, szczególnie dotyczące pierwszych lat powojennych są niepełne, niejednolite pod względem zawartości. Na przykład za lata 1947—48 nie wykazywano danych o stosowaniu kary dodatkowej przepadku majątku.

^{b)} Kategoria „wojskowi” obejmuje także funkcjonariuszy MO, UBP, żołnierzy KBW i WOP. Kategoria „cywile” obejmuje wszystkie osoby cywilne skazane w danym roku przez sądy wojskowe.

^{c)} Kara dodatkowa przepadku majątku (mienia) tylko w stosunku do osób cywilnych

^{d)} Dekret o ochronie państwa.

^{e)} odsetki liczone od liczby wszystkich orzeczonych kar konfiskaty mienia,

^{f)} odsetki liczone od liczby skazań za dany rodzaj przestępstwa.

Tablica 1 - cd.

1946					
Rodzaj przestępstwa	Wojskowi		Cywile		Konfiska- kata
	l.b.	%	l.b.	%	
Działalność w nielegalnej organizacji (art. 1 DoP i 88 k.k. WP)	21	1,9	102	8,7	5
Akcja terrorystyczna (art. 3 DoP i 86 k.k. WP)	—	—	3	—	—
Nielegalne posiadanie broni (art. 4 DoP i art. 87—89 k.k. WP)	40	3,6	254	21,7 ^g	5
Nielegalne posiadanie radia (art. 6 DoP)	10	0,9	80	6,8	21
Działalność w związku mającym na celu p-stwo (art. 8 DoP)	23	2,1	336	28,7	7
Rabunek ^h (art. 9 DoP)	—	—	—	—	—
Niedoniesienie władz o n-stwie określonym w DoP (art. 11 DoP)	—	—	—	—	—
Działanie na korzyść nieprzyjaciela (art. 91 k.k. WP)	—	—	—	—	—
Propaganda antypaństwowa (art. 95, 102—103 k.k. WP)	—	—	—	—	—
Znieważenie przedstawiciela państwa sprzymierzonego (art. 93 k.k. WP)	—	—	—	—	—
Szpiegostwo (art. 90 k.k. WP)	—	—	2	—	1
Dezercja	386	3,5	22	1,9	—
Samowolne oddalenie	—	—	—	—	—
P-ko życiu i zdrowiu	74	6,7	12	1,0	7
P-ko mieniu wojskowemu i nadużycia gospodarcze	177	16,0	94	8,0	2
Inne przestępstwa z pobudek politycznych	—	—	—	—	—
Inne przestępstwa	374	33,8	267	22,8	21
Ogółem	1105	100,0	1172	100,0	69 ⁱ
1947					
Działalność w nielegalnej organizacji (art. 14—16 m.k.k. i 85—88 k.k. WP)	239	6,8	3995	36,6	b.d.
Akcja terrorystyczna (art. 1 m.k.k.)	58	1,7	244	2,2	b.d.
Nielegalne posiadanie broni (art. 4 m.k.k.)	223	6,4	4395	40,3	b.d.
Działalność w związku mającym na celu p-stwo (art. 14—16 m.k.k. w zw. z art. 258 lub 259, 261, 225 § 1 lub 235, 236 k.k.)	—	—	—	—	—
Rabunek (art. 259 k.k.)	181	5,2	714	6,5	b.d.
Propaganda antypaństwowa ^j	—	—	—	—	—
Szpiegostwo (art. 90 k.k. WP art. 5—8 m.k.k.)	12	0,3	217	1,9	b.d.
Dezercja	300	8,6	71	0,6	b.d.
Samowolne oddalenie	267	7,6	16	0,1	b.d.
P-ko życiu i zdrowiu	439	12,5	11	1,1	b.d.
P-ko mieniu wojskowemu i nadużycia gospodarcze	1385	39,5	199	1,8	b.d.
Sabotaż (art. 3 m.k.k.)	—	—	49	0,4	b.d.
Inne przestępstwa	404	11,5	893	8,2	b.d.
Ogółem	3508	100,0	10904	100,0	b.d.

^{g)} Łącznie ze skazaniami z art. 3 i 4 m.k.k.

^{h)} Łącznie ze skazaniami z art. 3 dekretu z 16. XI. 1945 r. Dane o skazaniach z tego przepisu są dla tego roku niepełne.

ⁱ⁾ Dane o stosowaniu kary przypadku są dla tego roku niepełne. Obejmują one nadto łącznie skazane osoby wojskowe i cywilne.

^{j)} W tej kategorii w wojskowej statystyce sądowej grupowano przestępstwa określone w m.k.k.: z art. 11 (propaganda przeciwwojskowa), 22—24 (rozpowszechnianie fałszywych wiadomości), 28 (lżenie narodu lub państwa), 29 (propaganda faszyzmu), 30—31 (waśnie etniczne) oraz przestępstwa określone w k.k. WP: z art. 95 (nawoływanie do obalenia ustroju), 102 (nawoływanie do waśni etnicznych), 103 (znieważenie ustroju).

Tablica 1 — cd

1948					
Rodzaj przestępstwa	Wojskowi		Cywile		Konfiska- kata
	I.b.	%	I.b.	%	
Działalność w nielegalnej organizacji (art. 14—16 m.k.k. i 85—88 k.k. WP)	36	1,3	3342	31,4	b.d.
Akcja terrorystyczna (art. 1 m.k.k.)	2		184	1,7	b.d.
Nielegalne posiadanie broni (art. 4 m.k.k.)	43	1,5	4263	40,2	b.d.
Działalność w związku mającym na celu p-stwo (art. 14—16 m.k.k. w zw. z art. 258 lub 259, 261, 225 § 1 lub 235, 236 k.k.)					
Rabunek (art. 259 k.k.)	61	2,2	590	5,5	b.d.
Prapańdanda antvnaństwowa	—		—		—
Szpiegostwo (art. 90 k.k. WP art. 5—8 m.k.k.)	22	0,7	247	2,3	b.d.
Dezercja	385	13,6	49	0,5	b.d.
Samowolne oddalenie	71	2,5	41	0,4	b.d.
P-ko życiu i zdrowiu	225	7,8	83	0,8	b.d.
P-ko mieniu wojskowemu i nadużycia gospodar- cze	1432	50,7	538	5,1	b.d.
Sabotaż (art. 3 m.k.k.)	16	0,6	126	1,2	b.d.
Inne przestępstwa	530	18,7	1163	10,9	b.d.
Ogółem	2823	100,0	10626	100,0	b.d.
1949					
Działalność w nielegalnej organizacji (art. 14—16 m.k.k. i 85—88 k.k. WP)	92	2,6	3987	31,3	b.d.
Akcja terrorystyczna (art. 1 m.k.k.)	7	0,1	244	2,1	b.d.
Nielegalne posiadanie broni (art. 4 m.k.k.)	89	2,5	4188	36,5	b.d.
Działalność w związku mającym na celu p-stwo (art. 14—16 m.k.k. w zw. z art. 258 lub 259, 261, 225 § 1 lub 235, 236 k.k.)					
Rabunek (art. 259 k.k.)	30	0,8	447	3,9	b.d.
Prapańdanda antvnaństwowa ¹	155	4,3	469	4,1	b.d.
Szpiegostwo (art. 90 k.k. WP art. 5—8 m.k.k.)	10	0,3	186		b.d.
Dezercja	—		2	1,6	b.d.
Samowolne oddalenie	68	1,9	2		b.d.
P-ko życiu i zdrowiu	168	4,7	116	1,0	b.d.
P-ko mieniu wojskowemu i nadużycia gospo- darcze	1296	36,4	78	0,7	b.d.
Sabotaż (art. 3 m.k.k.)	1		120	10,0	b.d.
Inne przestępstwa	1650	46,3	2029	17,7	b.d.
Ogółem	3566	100,0	11468	100,0	1594 ^k

^{k)} W sprawozdaniach statystycznych sądów wojskowych za rok 1949 znalazłam, co do kary przepadku majątku orzeczonej wobec osób cywilnych, jedynie dane ogółem za pierwszy i trzeci kwartał.

Tablica 1 — cd

1950										
Rodzaj przestępstwa					Konfiskata					
	Wojskowi		Cywile		Wojskowi			Cywile		
	l.b.	% ^a	l.b.	% ^a	l.b.	% ^a	% ^b	l.b.	% ^a	% ^b
Działalność w nielegalnej organizacji (art. 14—16 m.k.k. i 85—88 k.k. WP).	44	2,3	3122	34,9	33	8,5	75,0	2099	64,0	67,2
Akcja terrorystyczna (art. 1 m.k.k.)	14	0,7	348	3,9	14	3,6	100,0	201	6,2	57,6
Nielegalne posiadanie broni (art. 4 m.k.k.)	22	1,1	2558	28,6	6	—	—	193	5,9	7,5
Działalność w związku mającym na celu p-stwo (art. 14—16 m.k.k. w zw. z art. 258 lub 259, 261, 225 § 1 lub 235, 236 k.k.)										
Rabunek (art. 259 k.k.)	16	0,8	205	2,3	4	—	—	25	—	12,2
Propaganda antypaństwowa	333	17,3	703	7,9	290	74,7	87,1	497	15	70,7
Szpiegostwo (art. 90 k.k. WP art. 5—8 m.k.k.)	29	1,5	341	3,8	23	5,9	79,3	181	5,6	53,1
Dezercja	331	17,2	13	0,1	—	—	—	—	—	—
Samowolne oddalenie	225,	11,7	5	—	—	—	—	—	—	—
P-ko życiu i zdrowiu	34	1,8	138	1,6	—	—	—	—	—	—
P-ko mieniu wojskowemu i nadużycia gospodarcze	304	15,8	53	0,6	2	—	—	52	—	98,1
Sabotaż (art. 3 m.k.k.)	9	—	137	1,5	6	—	—	—	—	—
Naruszenie tajemnicy, dekret z 26. X. 1949 r.	34	1,8	20	0,2	—	—	—	—	—	—
Inne przestępstwa wojskowe	263	13,6	—	—	—	—	—	—	—	—
Inne przestępstwa	269	13,9	1266	14,4	—	—	—	—	—	—
Ogółem	1927	100,0	8929	100,0	388	100,0	201	3248	100,0	36,4
1951										
Działalność w nielegalnej organizacji (art. 14—16 m.k.k. i 85—88 k.k. WP).	133	4,8	2219	41,7	85	36,8	63,9	1475	61,0	66,5
Akcja terrorystyczna (art. 1 m.k.k.)	22	0,7	341	6,4	14	6,1	63,6	188	7,8	55,3
Nielegalne posiadanie broni (art. 4 m.k.k.)	26	0,9	1542	28,9	2	—	—	167	6,9	10,8
Działalność w związku mającym na celu p-stwo (art. 14—16 m.k.k. w zw. z art. 258 lub 259, 261, 225 § 1 lub 235, 236 k.k.)										
Rabunek (art. 259 k.k.)	14	0,5	155	2,9	—	—	—	20	—	12,9
Propaganda antypaństwowa	234	8,5	555	10,4	111	48,1	47,4	332	13,0	59,8
Szpiegostwo (art. 90 k.k. WP art. 5—8 m.k.k.)	15	0,5	263	4,9	12	5,2	80,0	146	6,0	55,5
Dezercja	464	16,8	7	—	1	—	—	1	—	—
Samowolne oddalenie	353	12,8	1	—	—	—	—	—	—	—
P-ko życiu i zdrowiu	66	2,4	117	2,8	1	—	—	53	2,2	45,3
P-ko mieniu wojskowemu i nadużycia gospodarcze	512	18,6	72	1,3	—	—	—	—	—	—
Sabotaż (art. 3 m.k.k.)	2	—	56	—	1	—	—	30	—	53,6
Naruszenie tajemnicy, dekret z 26. X. 1949r.	24	0,8	81	1,5	1	—	—	—	—	—
Inne przestępstwa wojskowe	728	26,4	19	—	—	—	—	—	—	—
Inne przestępstwa	167	6,0	13	—	—	—	—	—	—	—
Ogółem	2760	100,0	5324	100,0	231	100,0	8,3	2412	100,0	45,3

1952										
Tablica 1 – cd. Rodzaj przestępstwa					Konfiskata					
	Wojskowi		Cywile		Wojskowi			Cywile		
	l.b.	% ^a	l.b.	% ^a	l.b.	% ^a	% ^b	l.b.	% ^a	% ^b
Działalność w nielegalnej organizacji (art. 14–16 m.k.k. i 85–88 k.k. WP)	71	3,8	2076	31,4	64	18,9	90,1	1997	71,1	96,2
Akcja terrorystyczna (art. 1 m.k.k.)	20	1,1	255	3,8	12	3,5	60,0	165	5,9	64,7
Nielegalne posiadanie broni (art. 4 m.k.k.)	41	2,2	1153	17,4	—	—	—	90	3,2	7,8
Bandytyzm i poplecznictwo bandytyzmu (art. 14–16 m.k.k. w zw. z art. 258 lub 259, 261, 225 § 1 lub 235, 236 k.k.)	137	7,4	1349	20,4	40	11,8	29,3	200	7,9	14,8
Rabunek (art. 259 k.k.)	23	1,2	978	14,8	—	—	—	1	—	—
Niedoniesienie władzy o p-stwie określonym w m.k.k. lub w k.k.	465	25,2	145	2,2	114	33,7	24,5	83	2,9	57,2
WP (art. 18 m.k.k.)	70	3,8	315	4,8	56	16,5	80,0	198	7,1	62,8
Propaganda antypaństwowa										
Szpiegostwo (art. 90 k.k. WP art. 58 m.k.k.)										
Dezercja										
Samowolne oddalenie										
P-ko życiu i zdrowiu										
P-ko mieniu wojskowemu i nadużycia gospodarcze	628	34,0	4							
Sabotaż (art. 3 m.k.k.)	3		68	1,0	2	—	—	28	H)	41,2
Naruszenie tajemnicy, dekret z 26. X 1949 r.	69	3,7	80	1,2	—	—	—	1	—	—
Inne przestępstwa wojskowe										
Inne przestępstwa	320	17,3	187	2,8	50	14,7	15,6	23	0,8	12,3
Ogółem	1847	100,0	6610	100,0	338	100,0	18,3	2786	100,0	42,1
1953										
Działalność w nielegalnej organizacji (art. 14–16 m.k.k. i 85–88 k.k. WP).	120	7,9	1627	36,3	82	32,9	68,3	1571	70,2	96,6
Akcja terrorystyczna (art. 1 m.k.k.)	23	1,5	198	4,5	13	5,2	56,5	148	6,5	74,7
Nielegalne posiadanie broni (art. 4 m.k.k.)	50	3,3	832	18,7	3	1,2	6,0	28	1,2	3,4
Bandytyzm i poplecznictwo bandytyzmu (art. 14–16 m.k.k. w zw. z art. 258 lub 259, 261, 225 § 1 lub 235, 236 k.k.)	59	3,9	656	14,7	20	8,0	33,9	145	6,5	22,1
Rabunek (art. 259 k.k.)										
Niedoniesienie władzy o p-stwie określonym w m.k.k. lub w k.k.	1		341	7,6	—	—	—	—	—	—
WP (art. 18 m.k.k.)	420	27,5	82	1,8	90	36,1	21,4	31	1,4	37,8
Propaganda antypaństwowa										
Szpiegostwo (art. PO k.k. WP art. 5–8 m.k.k.)	31	2,0	403	9,1	23	9,2	74,2	263	11,8	65,3
Dezercja										
Samowolne oddalenie										
P-ko życiu i zdrowiu										
P-ko mieniu wojskowemu i nadużycia gospodarcze	445	29,2	—		—	—	—	—	—	—
Sabotaż (art. 3 m.k.k.)	7		26	0,5	4	1,6	—	12	0,5	46,2
Naruszenie tajemnicy, dekret z 26. X. 1919 r.	99	6,5	98	2,2	—	—	—	1		
Inne przestępstwa wojskowe										
Inne przestępstwa	270	17,7	189	4,2	14	5,6	5,2	40	1,8	21,2
Ogółem	1525	100,0	4452	1000	749	100,0	16,3	2237	100,0	50,2

1954

Tablica 1—cd. Rodzaj przestępstwa	Konfiskata									
	Wojskowi		Cywile		Wojskowi			Cywile		
	l.b.	% ^a	l.b.	% ^a	l.b.	% ^a	% ^b	l.b.	% ^a	% ^b
Działalność w nielegalnej organizacji (art. 14—16 m.k.k. i 85—88 k.k.WP)	28	2,8	606	25,0	18	32,1	64,3	588	60,5	97,0
Akcja terrorystyczna (art. 1 m.k.k.)	8	—	139	5,7	4	7,1		107	11,0	76,9
Nielegalne posiadanie broni (art. 4 m.k.k.)	32	3,2	563	23,2	4	7,1	12,5	22	2,2	3,9
Bandytyzm i poplecznictwo bandytyzmu (art. 14—16 m.k.k. w zw. z art. 258 lub 259, 261, 225 § 1 lub 235, 236 k.k.)	56	5,7	534	22,0	10	17,9	17,9	97	9,9	18,1
Rabunek (art. 259 k.k.)										
Niedoniesienie władzy o p-stwie określonym w m.k.k. lub w k.k. WP (art. 18 m.k.k.)	2		201	8,3		—	—	2	—	—
Propaganda antypaństwowa	81	8,4	17	0,7	8	14,2	9,9	2		
Szpiegostwo (art. 90 k.k. WP, art. 5—8 m.k.k.)	9		187	7,7		3,5	—	132	13,6	70,6
Dezercja					2					
Samowolne oddalenie										
P-ko życiu i zdrowiu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
P-ko mieniu wojskowemu i nadużycia gospodarcze	483	49,7	2		4	7,1	—	—	—	—
Sabotaż (art. 3 m.k.k.)	1		16	0,6	1	1,7		9		
Naruszenie tajemnicy, dekret z 26. X. 1949 r.	32	3,3	45	1,8	—	—	—	—	—	—
Inne przestępstwa wojskowe			114	4,7		8,9		13	1,3	11,4
Inne przestępstwa	240	24,7			5					
Ogółem	972	100,0	2424	100,0	56	100,0	5,7	972	100,0	40,1
do 30 IV 1955 r.										
Działalność w nielegalnej organizacji (art. 14—16 m.k.k. i 85—88 k.k. WP)	—		119	10,9	—	—				
Akcja terrorystyczna (art. 1 m.k.k.)			36	3,3			33	116	29,9	97,5
Nielegalne posiadanie broni (art. 4 m.k.k.)	3		119	10,9	—	—	—	8,5	91,7	—
Bandytyzm i poplecznictwo bandytyzmu (art. 14—16 m.k.k. w zw. z art. 258 lub 259, 261, 225 § 1 lub 235, 236 k.k.)	56	35,2	534	48,9	10			97	25,1	18,2
Rabunek (art. 259 k.f.c.)										
Niedoniesienie władzy o p-stwie określonym w m.k.k. lub w k.k. WP (art. 18 m.k.k.)	8		52	4,7	—	—	—	—	—	—
Propaganda antypaństwowa			5					4		
Szpiegostwo (art. PO k.k. WP art. 5—8 m.k.k.)	9		187	17,1	2			132	34,1	70,6
Dezercja	—									
Samowolne oddalenie										
P-ko życiu i zdrowiu										
P-ko mieniu wojskowemu i nadużycia gospodarcze			1					1		
Sabotaż (art. 3 m.k.k.)										
Naruszenie tajemnicy, dekret z 26. X. 1949 r.	3		5		—	—	—	—	—	—
Inne przestępstwa wojskowe					—	—	—	—	—	—
Inne przestępstwa	30	18,9	33	3,0	—	—	—	—	—	—
Ogółem	159	100,0	1093	100,0	12	100,0	7,5	387	100,0	35,4

Tablica 2. Konfiskata mienia w orzeczeniach sądów powszechnych w latach 1949—1958 za przestępstwa, za które ustawy karne dopuszczały jej stosowanie

Rodzaj przestępstwa	Liczba skazań		Konfiskata		
	l.b.	% ⁱ	l.b.	% ^j	% ^k
P-ko porządkowi publicznemu	132 048	12,8	200	2,6	0,1
P-ko życiu i zdrowiu	214 129	20,7	23	0,3	
P-ko mieniu ^a	323 296	31,3	12	0,1	
P-ko mieniu społecznemu ^b	289 258	27,9	10	0,1	
Urzędnicze	51 880	5,0	44	0,5	
Dekret z 31. VII. 1944 r. ^c	7 644	0,7	4 284	55,4	56,0
w tym: art. 1 dekretu	2 781		1 559	20,1	56,0
art. 2—4 dekretu	4 863		2 725	35,3	56,0
Mały kodeks karny	45		30	0,3	66,6
Dekret z 28. VI. 1946 r. ^d	14 415	1,4	3 105	40,2	21,5
Ustawa z 2. VI. 1947 r. ^e	n.d.		4	0,0	
Ustawa z 28. X. 1950 r. ^f	n.d.		4	0,0	
Dekret z 13. VII. 1957 r. ^g	347		2	0,0	
Ustawa z 29. XII. 1950 r. ^h	36		1	0,0	
Zbrodnie stanu (art. 85—88 k.k.WP) ⁱ	148		9	0,1	
Ogółem	1 033 246	100,0	7 728	100,0	0,7

Kara dodatkowa konfiskaty mienia występowała w tych latach pod dwoma nazwami, np. w m.k.k. jako „kara dodatkowa przepadku majątku”, w dekreście z 16. XI. 1946 r. o postępowaniu doraźnym jako „kara dodatkowa przepadku mienia”.

^{a)} od 1953 r. dotyczy tylko skazań za przestępstwa przeciwko mieniu indywidualnemu.

^{b)} dekret z 4. III. 1953 r. o wzmoczeniu ochrony własności społecznej.

^{c)} o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy.

^{d)} o odpowiedzialności karnej za odstępstwa od narodowości w czasie wojny 1939—1945.

^{e)} o zwalczaniu drożyzny i nadmiernych zysków w obrocie handlowym. W statystyce sądowej przestępstwa te (oraz kolejne w tej tablicy w wierszu 10) wyrażono tylko jeśli chodzi o karę konfiskaty. Poza tym włączone są one do kategorii „przestępstw przeciwko porządkowi publicznemu”.

^{f)} o zakazie posiadania walut obcych, złota, monet złotych i platyny.

^{g)} o zwalczaniu spekulacji i ochronie interesów nabywców oraz producentów rolnych.

^{h)} o obronie pokoju.

ⁱ⁾ od 1 maja 1955 roku.

^{j)} odsetek liczony od liczby wszystkich orzeczonych kar konfiskaty mienia.

^{k)} odsetek liczony od liczby skazań za dany rodzaj przestępstwa.

Tablica 3. Konfiskata mienia w orzeczeniach sądów powszechnych w latach 1959—1969

Rodzaj przestępstwa	Liczba skazań ogółem	Konfiskata	
		l.b.	%
P-ko porządkowi publicznemu	77 319	1	0,0
P-ko mieniu indywidualnemu	393 086	1	0,0
P-ko mieniu społecznemu ^a	79 689	615	11,4
P-ko mieniu społecznemu ^b	452 759	4 725	87,1
Urzędnicze	96 391	52	0,9
Dekret z 13. VII. 1957 r. ^c	49 781	6	0,1
Zbrodnie stanu (art. 78—81 k.k. WP) ^d	47	4	0,0
Ustawa karna skarbowa	8 043	23	0,4
Ogółem	1 157 115	5 427	100,0

^{a)} dekret z 4. III. 1953 r. o wzmoczeniu ochrony własności społecznej.

^{b)} ustawa z 18. VI. 1959 r. u odpowiedzialności karnej za przestępstwa przeciw własności społecznej.

^{c)} o zwalczaniu spekulacji i ochronie interesów nabywców oraz producentów rolnych.

^{d)} o obronie pokoju.

Tablica 4. Konfiskata mienia w orzeczeniach sądów powszechnych w latach 1959—1969 za przestępstwa z ustawy z 18. VI. 1959 r.

Rodzaj zagarnięcia mienia społecznego	Skazani ogółem	W tym kara konfiskaty		
		l.b.	% ^a	% ^b
Zwykłe (art. 1 § 1)	157 540	690	0,4	14,6
Do 300 zł (art. 1 § 2)	101 359	5	0,0	0,1
Przez osobę odpowiedzialną (art. 2 § 1)	35 073	1 962	5,6	41,5
W zorganizowanej grupie (art. 2 § 2 pkt.a)	3 655	1 198	32,8	25,4
Włamanie (art. 2 § 2 pkt.b)	14 688	497	3,4	10,5
Do 2000 zł (art. 2 § 3)	34 113	6	0,0	0,1
Rozbój (art. 3 § 1)	294	10	3,4	0,2
Rozbój kwalifikowany (art. 3 § 2)	332	47	14,2	7,0
Paserstwo (art. 4 § 1)	24 307	8	0,0	0,2
Paserstwo kwalifikowane (art. 4 § 2)	370	13	3,5	0,3
Kradzież leśna (art. 5 § 1)	42 651	9	0,0	0,2
Paserstwo (art. 5 § 2)	319	—	—	—
Recydywa (art. 6)	46 162	280	0,6	5,9
Recydywa paserstwa (art. 7)	596	—	—	—
Ogółem	452759	4725	n.d.	100,0

^a odsetek liczony w stosunku do liczby skazań za dany rodzaj przestępstwa.

^b odsetek liczony w stosunku do liczby wszystkich orzeczonych kar konfiskaty mienia.

Tablica 5. Konfiskata mienia w orzeczeniach sądów powszechnych w latach 1970—1984

Rodzaj przestępstwa	Liczba skazań ogółem ^c	W tym kara konfiskaty		
		l.b.	% ^a	% ^b
P—ko podstawowym interesom politycznym i gospodarczym PRL	27	44	0,6	—
P—ko bezpieczeństwu w ruchu lądowym, wodnym i powietrznym	179 819	2	—	—
P—ko życiu i zdrowiu	242 286	26	0,3	—
P—ko rodzinie, opiece i młodzieży	241 058	7	—	—
P—ko mieniu (społecznemu i indywidualnemu)	1 108 235	7 235	94,8	0,6
w tym: art. 201 k.k.	5 798	4 387	57,5	75,7
art. 202 § 1 k.k.	12 659	43	0,6	0,3
art. 202 § 2 k.k.	3 257	2 589	33,9	79,5
Gospodarcze	82 664	8	—	—
Falszowanie pieniędzy	841	8	—	—
P—ko działalności instytucji państwowych i społecznych	119 429	303	3,9	0,2
Naruszenie tajemnic państwowej i służbowej	112	1	—	—
P—ko dokumentom	33 032	4	—	—
Ustawa kama skarbowad	23 336	61	0,8	0,3
Ogółem	2 030 839	7 630	100,0	0,3

^a odsetek liczony od liczby wszystkich orzeczonych kar konfiskaty mienia.

^b odsetek liczony od liczby skazań za dany rodzaj przestępstwa.

^c w rubryce liczba skazań ogółem podano skazania ogółem za przestępstwa z wymienionych rozdziałów kodeksu.

^d z dn. 26. X. 1971 r. tekst jednolity: Dz. U. 1984 nr 22, poz. 103.

Tablica 6. Konfiskata mienia w orzeczeniach sądów powszechnych w latach 1985—1989.

Rodzaj przestępstwa	Liczba skazań ogółem l.b.	W tym kara konfiskaty		
		l.b.	% ^a	% ^b
P-ko bezpieczeństwu powszechnemu oraz bezpieczeństwu w ruchu lądowym, wodnym i powietrznym	38 903	28		
P-ko życiu i zdrowiu	54 736	65	0,1	—
P-ko wolności	14 271	48		
P-ko obyczajności	2 291	4	0,1	
P-ko rodzinie, opiece i młodzieży	105 103	37	—	—
P-ko mieniu	297 640	44 183	94,9	14,8
w tym: art. 201 k.k.	3 346	2 459	5,2	73,5
art. 202 § 1 k.k.	2 606	646	1,3	24,8
art. 202 § 2 k.k.	557	249	0,5	44,7
art. 208 k.k. (społeczne)	27 167	11 158	23,9	41,1
art. 208 k.k. (indywidualne)	60 383	23 373	50,2	38,7
art. 210 § 1 k.k. (społeczne)	97	27	—	27,8
art. 210 § 1 k.k. (indywidualne)	19 200	4 197	8,9	21,8
art. 210 § 2 k.k. (społeczne)	45	18	—	40,0
art. 210 § 2 k.k. (indywidualnej)	17 712	392	0,8	22,9
Gospodarcze	33 491	825	1,7	2,5
Fałszowanie pieniędzy	684	4	—	
P-ko działalności instytucji państwowych i społecznych	36 321	59	0,1	—
P-ko wymiarowi sprawiedliwości	8 601	6		
P-ko dokumentom	8 856	10		
P-ko porządkowi publicznemu	50 304	6		
Ustawa z 10. V. 1985 r. o szczególnej odpowiedzialności karnej:				
art. 9 § 1	660	582	1,2	88,2
art. 9 § 2	469	413	0,9	88,1
art. 10	342	83	0,2	24,3
Ustawa z 25. IX. 1981 r. o zwalczaniu spekulacji	12 476	70	0,1	
Ustawa karna skarbowa	7 634	13		
Ustawa z 22. IV. 1959 r. o zwalczaniu nie- dozwolonego wyrobu spirytusu	18 494	92	0,2	
Ustawa z 26. X. 1982 r. o wychowaniu w trzeź- wości	39 459	17		
Ustawa z 8. I. 1951 r. o środkach farmaceu- tycznych i odurzających i artykułach sani- tarnych	138	16		
Ustawa z 31. I. 1985 r. o zapobieganiu nar- komanii	4 028	3		
Ustawa z 17. VI. 1959 r. o hodowli i ochronie zwierząt łownych i prawie łowieckim	940	1		
Ogółem	735 841	46 565	100,0	6,3

^a odsetek liczony od liczby wszystkich orzeczonych kar w konfiskacie mienia.

^b odsetek liczony od liczby skazań za dany rodzaj przestępstw.